

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ГАЛУЗІ

Актуальність проблеми. Сільське господарство є однією з основних галузей економіки України. Правове регулювання сільськогосподарської діяльності має бути спрямоване на недопущення вчинення правопорушень та заохочення правомірної поведінки суб'єктів такої діяльності. Втім, адміністративним правопорушенням у цій сфері в наукових працях приділено недостатньо уваги. Більше того, на теперішній час немає комплексного наукового дослідження адміністративних правопорушень в сільськогосподарській галузі, з більш широким предметом дослідження ніж ті правопорушення, перелік яких наведено у главі 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). А оскільки юридичній науці бракує такого комплексного дослідження, то опрацювання матеріально-правових засад адміністративних проступків у цій сфері із визначенням поняття, переліку та ознак таких проступків – є важливим та актуальним напрямком наукового дослідження.

Метою статті є навести визначення адміністративного правопорушення в сільськогосподарській галузі, обґрунтувати перелік таких правопорушень, з'ясувати їх ознаки.

Структура Особливої частини КУпАП, з її поділом на чотирнадцять глав, відповідає загальноприйнятій класифікації адміністративних проступків за об'єктом посягання. Переходячи від загальної характеристики поняття і ознак адміністративного проступку до конкретних відмінностей, що виділяють досліджувану групу адміністративних проступків, варто зауважити, що глава 9 КУпАП

має назву: «Адміністративні правопорушення у сільському господарстві. Порухення ветеринарно-санітарних правил» [1], тобто одна глава містить фактично дві категорії адміністративних правопорушень. До останньої (тієї, що полягає у порушенні ветеринарно-санітарних правил), варто віднести правопорушення, відповідальність за які передбачена статтями 105 «Порушення вимог щодо виконання фітосанітарних заходів», 106 «Ввезення в Україну, вивезення з України, транзит через її територію, вивезення з карантинних зон або ввезення до них об'єктів регулювання, які не пройшли фітосанітарного контролю» і 107 «Порушення законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» КУпАП [1], тому ці правопорушення вочевидь перебувають поза межами предмету дослідження.

Разом з тим, постає питання, чи становлять правопорушення, передбачені статтями 104, 104-1, 106-1, 106-2, 107-1, 107-2 і 108 КУпАП – вичерпний перелік адміністративних правопорушень у сільськогосподарській галузі, чи навпаки, деякі інші склади правопорушень теж можна віднести до сільськогосподарських? Від відповіді на це питання залежить окреслення меж предмету дослідження, а також залежатиме зміст тих висновків, які стосуватимуться загальних характеристик, характерних для складів усіх досліджуваних правопорушень. Для відповіді на це питання слід звернутися до визначення сільського господарства.

В. Мазуренко зазначає, що вперше на законодавчому рівні поняття «сільське господарство» було задекларовано в Законі України

«Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» [2]. Дійсно, в тексті ст. 1 цього Закону знаходимо таке визначення: сільське господарство (сільськогосподарське виробництво) – вид господарської діяльності з виробництва продукції, яка пов'язана з біологічними процесами її вирощування, призначеної для споживання в сирому і переробленому вигляді та для використання на нехарчові цілі [3].

Виходячи з буквального розуміння терміну «адміністративне правопорушення в сільськогосподарській галузі», таке правопорушення посягає на суспільні відносини, врегульовані нормами аграрного права. Адже аграрне право, за визначенням, наданим Н. Заболотною, – це система правових норм, якими регулюються аграрні відносини у сфері господарської діяльності фермерських та особистих селянських господарств, інших сільськогосподарських підприємств, установ і організацій з виробництва сільськогосподарської продукції *на землях сільськогосподарського призначення*, а також її переробки, зберігання й реалізації [4, с. 23-24].

Отже, до адміністративних правопорушень в сільськогосподарській галузі мають належати ще й деякі з тих правопорушень, складі яких передбачені главою 7 (Адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини) [1] КУпАП, які посягають на встановлений порядок використання земель сільськогосподарського призначення, а також інших природних ресурсів (зокрема, рослинного світу) під час провадження сільськогосподарської діяльності. Йдеться про адміністративні правопорушення, передбачені статтями: 52 «Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель», 53 «Порушення правил використання земель», 53-1 «Самовільне зайняття земельної ділянки», 53-3 «Зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок з порушенням умов зняття, збереження і використання родючого шару ґрунту», 53-4 «Незаконне

заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель», 55 «Порушення правил землеустрою», 56 «Знищення межових знаків, пошкодження або знищення геодезичних пунктів і мереж», 77-1 «Самовільне випалювання рослинності або її залишків», 83-1 «Порушення законодавства про захист рослин», 90 «Порушення вимог щодо охорони видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України або які охороняються відповідно до міжнародних договорів України, або які внесені до переліків рідкісних видів тварин і рослин, або які мають особливу наукову, природоохоронну та іншу цінність, або є такими, що перебувають під загрозою зникнення на відповідній території» КУпАП [1].

Спільною ознакою складів адміністративних правопорушень, відповідальність за які передбачена статтями 52, 53, 53-1, 53-3, 53-4, 55, 56, 77-1, 83-1, 90, 104, 104-1, 106-1, 106-2, 107-1, 107-2 і 108 КУпАП, є те, що вони можуть бути вчинені під час провадження сільськогосподарської діяльності. Іншими словами, ця група норм КУпАП є типовим переліком правопорушень у сільськогосподарській галузі. Цей висновок не означає того, що ці правопорушення не можуть вчинятися в інших сферах господарської діяльності (наприклад, коли йдеться про самовільне зайняття земельної ділянки не шляхом самовільного посіву на ній сільськогосподарських культур, а шляхом самовільного розміщення на ній складу непродовольчих товарів) або і взагалі без провадження господарської діяльності (наприклад, фізична особа знищує межові знаки своєї земельної ділянки, наданої їй для будівництва і обслуговування житлового будинку). Наведені вище приклади ілюструють те, що адміністративні правопорушення, які в цьому дослідженні згруповані за ознакою «сільськогосподарської галузі» – можуть вчинятися і поза межами цієї галузі. Разом з тим, спільне дослідження цих складів правопорушень є доцільним, адже дозволить розкрити недоліки як в діяльності сільськогосподарських товаровиробників, так

і в роботі тих органів, які мають контролювати дотримання законодавства у сільському господарстві.

Задля уникнення термінологічної суперечки одразу зауважимо, що в цій статті автор не прагне ототожнити нормативно-закріплене поняття «адміністративні правопорушення у сільському господарстві» з запропонованим поняттям, що окреслює межі предмету дослідження – «адміністративне правопорушення в сільськогосподарській галузі». Адже в першому випадку йдеться виключно про ті проступки, відповідальність за які передбачена главою 9 КУпАП, адже свого часу законодавець вирішив, що лише ці проступки можна назвати правопорушеннями у сільському господарстві. Новий, запропонований в дослідженні, термін, хоч і має синонімічне лексичне значення, але сформульований по-іншому саме задля того, щоб підкреслити, що не лише ті правопорушення, які наведені в главі 9 КУпАП, відносяться до проступків у галузі сільського господарства.

Отже, адміністративним правопорушенням в сільськогосподарській галузі слід вважати передбачене КУпАП винне, протиправне, суспільно-шкідливе діяння (дію або бездіяльність), вчинене суб'єктом адміністративного правопорушення, яке посягає на власність сільськогосподарських товаровиробників, порядок провадження сільськогосподарської діяльності та її окремих видів, а також на порядок використання земель, інших природних ресурсів, які використовуються у сільському господарстві та сільськогосподарської техніки. На думку автора, під це визначення підпадають склади адміністративних правопорушень, передбачені статтями 52, 53, 53-1, 53-3, 53-4, 55, 56, 77-1, 83-1, 90, 104, 104-1, 106-1, 106-2, 107-1, 107-2 і 108 КУпАП.

Надаючи загальну характеристику складам адміністративних правопорушень в сільськогосподарській галузі, перш за все звернемося до такого елемента складу адміністративного правопорушення, як **суб'єкт**. Встановлено,

що переважна більшість складів адміністративних правопорушень в сільськогосподарській галузі передбачають наявність (в обов'язковому порядку або як одну з опцій) спеціального суб'єкта, який в більшості випадків є посадовою особою. Це пояснюється тим, що цим адміністративним проступкам притаманне вчинення їх саме під час провадження господарської діяльності, яка проводиться певним суб'єктом у певній організаційно-правовій формі, яка, в свою чергу, передбачає наявність посадової особи, відповідальної за діяльність суб'єкта господарювання (наприклад, голова фермерського господарства, директор товариства з обмеженою відповідальністю, голова правління сільськогосподарського виробничого кооперативу). Водночас, для певних складів проступків, таких як самовільне випалювання рослинності, в цілях притягнення до відповідальності не є важливим, чи вчинила його фізична особа, чи посадова особа в інтересах певного суб'єкта господарювання, адже це не впливає на рівень суспільно-шкідливих наслідків, які здатне заподіяти таке правопорушення.

У правовій доктрині поширеною є класифікація **об'єкту** правопорушення на загальний, родовий та безпосередній. В свою чергу, як зауважує М. Волченко, існує дещо інша позиція стосовно об'єктів адміністративних правопорушень: так, прихильники чотириступеневої класифікації зазвичай вирізняють загальний, родовий, видовий (який існує в межах родового і співвідноситься з ним як частина й ціле) і безпосередній об'єкти [5, с. 81]. Загальний об'єкт адміністративних правопорушень фактично сформульований у вже цитованій вище ст. 1 КУпАП, адже правова охорона цього об'єкту визначена законодавцем як одне із завдань цього кодексу. Щодо родового об'єкту, то як зазначає у своїй статті М. Гарат, родовим об'єктом адміністративного правопорушення вважається сукупність однорідних за своєю соціальною, галузевою чи політичною природою право-

відносин, охоронюваних нормами адміністративно-деліктного права, тоді як найвищим рівнем конкретизації об'єкта адміністративного правопорушення є безпосередній об'єкт [6, с. 218-219].

Розвиваюче вже запропоноване вище визначення адміністративного правопорушення в сільськогосподарській галузі, слід дійти висновку, що за ознакою родового об'єкта цю групу проступків можна поділити на адміністративні правопорушення, родовим об'єктом яких виступають суспільні відносини у сферах:

1) здійснення права власності сільськогосподарських товаровиробників на землю, а також на посіви, насадження і врожай сільськогосподарських культур (ст.ст. 53-1, 104 КУпАП);

2) дотримання порядку провадження сільськогосподарської діяльності та її окремих видів, зокрема насінництва, розсадництва, вирощування снотворного маку чи конопель, тваринництва, в тому числі племінної справи (ст.ст. 104-1, 106-1, 106-2, 107-1, 107-2 КУпАП);

3) використання земель (ст.ст. 52, 53, 53-3, 53-4, 55, 56 КУпАП), інших природних ресурсів, які використовуються у сільському господарстві (ст.ст. 77-1, 83-1, 90 КУпАП) та сільськогосподарської техніки (ст. 108 КУпАП).

Проаналізувавши положення статей, які встановлюють відповідальність за адміністративні правопорушення в сільськогосподарській галузі, ці проступки можна класифікувати за формою обов'язкової ознаки **об'єктивної сторони** – на такі категорії:

1) ті, що вчиняються виключно у формі дій (ст.ст. 53-1, 53-3, 53-4, 56, 77-1, 104, 104-1, 106-2);

2) ті, що вчиняються виключно у формі бездіяльності (ч. 2 ст. 52, 106-1);

3) ті, що можуть вчинятися як у формі дії, так і у формі бездіяльності (ч. 1 ст. 52, ст.ст. 53, 55, 83-1, 90, 107-1, 107-2, 108).

Отже, переважна більшість складів адміністративних правопорушень в сільськогосподарській сфері передбачають таку обов'яз-

кову ознаку об'єктивної сторони, як наявність активних дій, що виступає або як безальтернативний елемент об'єктивної сторони правопорушення, або альтернативний поряд із бездіяльністю. І лише два правопорушення вчиняються виключно у формі бездіяльності.

Дослідивши диспозиції норм, які встановлюють адміністративну відповідальність за правопорушення в сільськогосподарській галузі, з'ясуємо, що матеріальний склад характерний для двох проступків, а саме – передбачених пунктом 6 ст. 83-1 КУпАП (неодержання вимог нормативно-правових актів з питань захисту рослин, що призвело до пошкодження, погіршення стану рослин та якості продукції рослинного походження, а також забруднення довкілля), а також ст. 90 КУпАП (в частині «порушення умов утримання (вирощування) тварин і рослин в спеціально створених штучних умовах») [1].

В свою чергу, правопорушення, відповідальність за які передбачена статтями 52, 53, 53-1, 53-3, 53-4, 55, 56, 77-1, пунктами 1 – 5 ст. 83-1, ст. 90 (крім «порушення умов утримання (вирощування) тварин і рослин в спеціально створених штучних умовах»), ст.ст. 104, 104-1, 106-1, 107-1, 107-2, 108 [1] – характеризуються формальним складом. Отже, формальний склад дійсно є характерним для переважної більшості складів правопорушень, які досліджуються.

Частково це пояснюється тим, що існують склади кримінальних правопорушень, які мають об'єктивну сторону, яка за ознакою діяння збігається із відповідною ознакою складу адміністративного правопорушення, але мають додаткову обов'язкову ознаку – суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між діянням та його наслідками. В цих умовах наявність чи відсутність наслідків правопорушення виступає критерієм розмежування між складом адміністративного проступку та складом кримінального правопорушення.

Дослідивши склади адміністративних правопорушень в сільськогосподарській діяль-

ності на предмет наявності в них інших, не досліджених вище, факультативних ознак об'єктивної сторони правопорушення (місця, часу, обстановки, способу, засобів, знаряддя вчинення), приходимо до таких висновків:

1) склади цих адміністративних правопорушень не передбачають будь-якого правового значення обстановки та знарядь їх вчинення;

2) час вчинення адміністративного правопорушення згадується лише в ст. 108 КУпАП;

3) засоби вчинення адміністративного правопорушення згадуються лише в ст. 104 КУпАП;

4) місце вчинення адміністративних правопорушень може:

а) опосередковано впливати зі змісту диспозиції норми, але при цьому не бути прямо в ній закріпленим – ст.ст. 52, 53, 53-1, 53-3, 53-4, 55, 56 КУпАП (всі ці правопорушення стосуються використання землі, тому вчиняються за місцезнаходженням земельної ділянки);

б) прямо закріпленим в диспозиції норми – ч. 1 ст. 77-1 («на землях сільськогосподарського призначення, у смугах відводу автомобільних доріг і залізниць, у парках, інших зелених насадженнях та газонів у населених пунктах»), ст. 90 («у ботанічних садах, дендрологічних та зоологічних парках, інших спеціально створених штучних умовах»), ч. 1, 2 ст. 104 («що знаходиться у полі»), ст. 106-1 КУпАП («місце зберігання і переробки врожаю цих культур») [1];

в) виступати ознакою кваліфікованого складу правопорушення – ч. 2 ст. 77-1 КУпАП;

5) більшість досліджуваних диспозицій містять уточнення способу вчинення правопорушення – ст.ст. 52, 53, 53-3, 77-1, пункти 1, 3-5 ст. 83-1, ст.ст. 90, 104, 104-1, 107-1, 107-2. Хоча з іншої точки зору, ця особливість законодавчої техніки може бути розтлумачена як закріплення кількох діянь, кожне з яких окремо утворює обов'язкову ознаку об'єктивної сторони правопорушення, а не закріплення способу вчинення такого правопорушення.

Переходячи до **суб'єктивної сторони** адміністративних правопорушень, які досліджуються, відзначимо, що виходячи з визначення поняття адміністративного правопорушення, що міститься в ч. 1 ст. 9 КУпАП, вина у формі умислу або необережності виступає обов'язковим елементом суб'єктивної сторони будь-якого правопорушення; відсутність вини виключає наявність складу адміністративного правопорушення. Узагальнюючи склади адміністративних правопорушень в сільськогосподарській галузі за критерієм форми вини, можна виокремити проступки, вина в яких виражається:

1) як у формі умислу, так і у формі необережності: ст.ст. 52, 53, 55, 56, 77-1, п. 1, 2, 6 ст. 83-1, 90, 104, 106-1, 107-1, ч. 1, 2, 4 ст. 107-2, 108 КУпАП, тобто більшість складів правопорушень;

2) лише у формі умислу: ст. 53-1, 53-3, 53-4, п. 3, 4 ст. 83-1, 104-1, 106-2, ч. 3 ст. 107-2 КУпАП. Переважно ці правопорушення, як вже було встановлено вище, – вчиняються у формі активних дій, за винятком такої бездіяльності як неповідомлення чи приховування інформації (п. 3 ст. 83-1) чи неподання даних (ст. 107-2), оскільки в цих випадках особа знає інформацію (дані), проте свідомо її не повідомляє, не подає чи приховує.

В свою чергу, досліджувана група правопорушень не включає в себе таких, які вчиняються виключно у формі необережності. Це пояснюється наявністю численного масиву тих правопорушень, для яких форма вини не має юридичного значення (перелік наведено вище в пункті 1).

Разом з тим, та обставина, що в більшості досліджуваних правопорушень форма вини не має значення для висновку про наявність чи відсутність складу проступку, – не відміняє можливості врахувати форму вини під час вибору виду і розміру адміністративного стягнення при притягненні особи до адміністративної відповідальності.

Варто зазначити, що в жодній з наведених вище статей КУпАП текстуально не закріплена

форма вини. Тому наведені вище висновки щодо групи правопорушень, що характеризуються виною у формі умислу – не претендують на остаточний характер та мають бути предметом наукової і практичної дискусії по кожному окремому складу правопорушення.

Переходячи до факультативних ознак суб'єктивної сторони правопорушень, а саме – мотиву і мети, відзначимо, що мотив не зазначений в диспозиції жодної зі статей КУпАП, і та група проступків, яка є предметом дослідження, не є винятком. Отже, мотив вчинення цих правопорушень не має юридичного значення для їх кваліфікації, однак його з'ясування має значення для визначення причин і умов, які сприяли вчиненню правопорушення, а це, в свою чергу, входить до завдання провадження у справах про адміністративні правопорушення згідно зі ст. 245 КУпАП.

Що стосується мети вчинення проступку, то вона (серед інших статей, які передбачають склади досліджуваної групи проступків) зазначена як кваліфікуюча ознака лише в ст. 104-1 КУпАП («з метою продажу») [1] і тому з'ясування цієї мети необхідне для визначення наявності складу цього адміністративного правопорушення. Для інших проступків наявність мети не має значення для кваліфікації діяння.

Важливо також розуміти, що як мотив, так і мета – характерні лише для тих правопорушень, які вчинені умисно. Вся група досліджуваних правопорушень може (в обов'язковому порядку або як варіант) вчинятися умисно, а тому за таких умов поведінка правопорушника може мати мотив і мету. Наприклад, самовільне зайняття земельної ділянки найчастіше вчиняється з корисливим мотивом та з метою отримати певні блага від її використання. Самовільне випалювання стерні найчастіше здійснюється з мотивів небажання видаляти з полів післяжнивні рештки сільськогосподарських культур та бажання у неправомірний спосіб заощадити на обсязі добрив, необхідних для перегнивання цих решток, а метою є неправомірне полегшення

процесу видалення післяжнивних залишків з полів. Ці мотиви і мета не впливають на правову кваліфікацію порушення, однак їх з'ясування є важливим з точки зору профілактики правопорушень.

Склади двох проступків з досліджуваного переліку – передбачають також наявність спеціальних **обставин, які виключають адміністративну відповідальність**. Як відомо, загальний перелік таких обставин встановлено в ст. 17 КУпАП і складається з трьох обставин. Разом з тим, особлива частина КУпАП доповнює цей перелік. Зокрема:

- положення ст. 53 КУпАП не поширюються на заростання чагарниками і дрібноліссям деградованих та малопродуктивних земель, що потребують консервації та призначені для заліснення;

- норма ст. 53-3 КУпАП не застосовується до випадків, якщо відповідно до закону розроблення документації із землеустрою не вимагається [1].

Зміст цих статей дозволяє дійти висновку, що обставини, які виключають адміністративну відповідальність, в Особливій частині КУпАП, можуть закріплюватися або безпосередньо в тексті диспозиції статті, або у примітці до статті.

Висновки.

1. Адміністративні правопорушення в сільськогосподарській галузі посягають на суспільні відносини, врегульовані нормами аграрного права. Під цим правопорушенням пропонується вважати передбачене КУпАП винне, протиправне, суспільно-шкідливе діяння (дію або бездіяльність), вчинене суб'єктом адміністративного правопорушення, яке посягає на власність сільськогосподарських товаровиробників, порядок провадження сільськогосподарської діяльності та її окремих видів, а також на порядок використання земель, інших природних ресурсів, які використовуються у сільському господарстві та сільськогосподарської техніки. Обґрунтовано, що під це визначення підпадають склади адміністративних правопорушень, передбачені

статтями 52, 53, 53-1, 53-3, 53-4, 55, 56, 77-1, 83-1, 90, 104, 104-1, 106-1, 106-2, 107-1, 107-2 і 108 КУпАП.

2. З'ясовано, що ознаками цих правопорушень є те, що суб'єктом їх вчинення є, як правило (в обов'язковому порядку чи як одна з альтернатив), спеціальний суб'єкт – переважно посадова особа; об'єкт правопорушень – так чи інакше пов'язаний із засобами та результатами сільськогосподарської діяльності; об'єктивна сторона характеризується, як правило,

активними діями і в абсолютній меншості випадків – виключно бездіяльністю; переважають формальні склади правопорушень, а також є декілька суміжних складів кримінальних правопорушень (які, як правило, відрізняються матеріальним складом); об'єктивна сторона переважно передбачає такі ознаки як спосіб та місце вчинення правопорушення; конкретна форма вини найчастіше не має юридичного значення для кваліфікації; відсутні привілейовані склади правопорушень.

Анотація

Стаття присвячена поняттю і ознакам адміністративних правопорушень в сільськогосподарській галузі. Правове регулювання сільськогосподарської діяльності має бути спрямоване на недопущення вчинення правопорушень та заохочення правомірної поведінки суб'єктів такої діяльності. Втім, адміністративним правопорушенням у цій сфері в наукових працях приділено недостатньо уваги. Встановлено, що адміністративні правопорушення в сільськогосподарській галузі посягають на суспільні відносини, врегульовані нормами аграрного права. Під цим правопорушенням пропонується вважати передбачене КУпАП винне, протиправне, суспільно-шкідливе діяння (дію або бездіяльність), вчинене суб'єктом адміністративного правопорушення, яке посягає на власність сільськогосподарських товаровиробників, порядок провадження сільськогосподарської діяльності та її окремих видів, а також на порядок використання земель, інших природних ресурсів, які використовуються у сільському господарстві та сільськогосподарській техніки. Обґрунтовано, що під це визначення підпадають склади адміністративних правопорушень, передбачені статтями 52, 53, 53-1, 53-3, 53-4, 55, 56, 77-1, 83-1, 90, 104, 104-1, 106-1, 106-2, 107-1, 107-2 і 108 КУпАП. З'ясовано, що ознаками цих правопорушень є те, що суб'єктом їх вчинення є, як правило (в обов'язковому порядку чи як одна з альтернатив), спеціальний суб'єкт – переважно посадова особа; об'єкт правопорушень – так чи інакше пов'язаний із засобами та результатами сільськогосподарської діяльності; об'єктивна сторона характеризується, як правило, активними діями і в абсолютній меншості випадків – виключно бездіяльністю; переважають формальні склади правопорушень, а також є декілька суміжних складів кримінальних правопорушень (які, як правило, відрізняються матеріальним складом); об'єктивна сторона переважно передбачає такі ознаки як спосіб та місце вчинення правопорушення; конкретна форма вини найчастіше не має юридичного значення для кваліфікації; відсутні привілейовані склади правопорушень.

Ключові слова: аграрне право, адміністративне правопорушення, об'єкт, об'єктивна сторона, сільське господарство, склад адміністративного правопорушення, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

Oksentiuk A.M. Concepts and signs of administrative offenses in the agricultural sector

Summary

The article is devoted to the concept and signs of administrative offenses in the agricultural sector. Legal regulation of agricultural activity should be aimed at preventing the commission of offenses and encouraging lawful behavior of subjects of such activity. However, insufficient attention has been paid to administrative offenses in this area in scientific works. It has been established that

administrative offenses in the agricultural sector encroach on social relations regulated by the norms of agrarian law. Under this offense, it is proposed to consider a culpable, illegal, socially harmful act (act or inaction) provided by the Code of Administrative Offenses, committed by the subject of an administrative offense, which encroaches on the property of agricultural producers, the procedure for conducting agricultural activity and its individual types, as well as the procedure for the use of land, other natural resources used in agriculture and agricultural machinery. It is substantiated that this definition includes the composition of administrative offenses provided for in Articles 52, 53, 53-1, 53-3, 53-4, 55, 56, 77-1, 83-1, 90, 104, 104-1, 106 -1, 106-2, 107-1, 107-2 and 108 of the Code of Administrative Offenses of Ukraine. It was found that the signs of these offenses are that the subject of their commission is, as a rule, (mandatory or as one of the alternatives) a special subject - preferably an official; object of offenses – related to the means and results of agricultural activity; the objective side is characterized, as a rule, by active actions and in an absolute minority of cases - exclusively by inaction; formal types of offenses predominate, and there are also several related types of criminal offenses (which, as a rule, differ in material composition); the objective side mainly provides such signs as the method and place of committing the offense; the specific form of guilt most often has no legal significance for qualification; there are no privileged offenses.

Key words: administrative offense, agrarian law, agriculture, composition of administrative offense, object, objective side, subject, subjective side.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
2. Мазуренко В.Г. Сільське господарство як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2023. № 7. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2023-7-01-19/2023-7-01-19>.
3. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років : Закон України від 18.01.2001 № 2238-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2238-14#Text>.
4. Долинська М.С., Заболотна Н.Я., Марич Х.М. Аграрне право: навчальний посібник. Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2020. 252 с. URL: <dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3909/1/посібник%20Аграрне%20право.pdf>.
5. Волченко М.В. Об'єкт та об'єктивна сторона адміністративних правопорушень в галузі тваринного світу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 5. С. 80-85. URL: http://apnl.dnu.in.ua/5_2022/12.pdf.
6. Гарат М.Р. Об'єкт адміністративних правопорушень у сфері містобудівної діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 217-219. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2021/49.pdf.